

Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Criteris per a la determinació dels instruments de les necessitats de serveis col·lectius a les àrees industrialitzades de Catalunya

Jordi Romero
Juli Sabaté
Jordi Santolària

FEBRER 1976

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

I . - I N T R O D U C C I O =====

Abans de començar a explicitar el procés seguit al llarg d'aquests tres mesos en la nostra tasca de descoberta i anàlisi dels "elements o criteris que hi ha a la base dels standards de planificació", cal fer una breu introducció que assenyali tres qüestions fonamentals tot emmarcant la resta de la memòria que presentem.

Així doncs, en primer lloc insinuarem els problemes derivats de la necessitat de fer un assaig de la metodologia, i amb ella de tot el complex del treball, que en tres mesos donés idea del que pot arribar a ésser aquest treball al final del període de temps previst de dotze mesos. Després farem una breu referència a les dificultats que hem anat trobant en aquests tres mesos. Finalment acabarem indicant els canvis produïts -a partir de la pròpia dinàmica de treball- en l'estructura de la investigació.

1.- La necessitat de fer un assaig de la metodologia en tres mesos, i per tant el fet d'haver d'arribar a oferir algun resultat concret al cap d'aquest període de temps, va condicionar ja d'entrada la lògica metodològica que havíem previst en un principi; ara bé, precisament perquè, com ja direm en parlar de la metodologia, aquesta va desvetllant-se a mesura que hom la va utilitzant, ens va ésser

possible d'assumir amb una certa facilitat aquell primer canvi en funció de la nova logica de treball que se'ns marcava.

Ara be, el que ha passat ha estat que, al marge d'haver fet aquest canvi, la riquesa del que hem anat treballant ens va anar desbordant en un començament -i per tant una bona part del temps d'aquest procés de treball l'hem esmerçat en anar acotant el camp exacte damunt del qual anàvem a incidir- fins que finalment creiem que vam aconseguir capir exactament tot el que nosaltres volíem fer; això ens ha fet crear sobre la marxa -com és lògic- els nous instruments metodològics necessaris. Tot aquest procés ha comportat una modificació -en el sentit de donar-los un nou contexte- els propis objectius de treball.

En aquest moment - a l'hora de presentar una memòria sobre tot el que fet en aquests tres primers mesos - creiem que cal valorar tot aquest procés: les línies del treball perfectament marcades i la infraestructura assegurada. Al marge -com hom podrà veure més endavant- ja hi ha una part de les tasques feta.

Finalment, volem fer constar que seguim tenint clar el compromís de concloure tot el treball en el plaç previst d'un any -és a dir en els nou mesos que ens queden- , i creiem important d'assenyalar que el fet de seguir assumint aquest compromís ens ve donat per la seguretat plena que ara ja tenim de les nostres reals possibilitats d'enllestir-lo en aquest plaç.

2.- Les dificultats que ens han anat sorgint han estat òbviament degudes al fet acabat d'esmentar de la riquesa del tema. No obstant, no ha estat només això el que ha comportat dificultats: també ha comptat -i molt- el fet que és un terreny relativament verge el de la discussió dels standards de planificació des d'una òptica sociològica -i en darrera instància política-: realment és un tema inexplorat, aparentment hermètic a una visió "no tècnica", i on (precisament per la "legitimització" tècnica que pretenen els standards) de vegades sembla difícil -quan no fora de lloc- la possibilitat de l'anàlisi socio-política.

Això lliga amb el que hem dit en el punt anterior sobre els canvis metodològics i la progressiva descoberta de la necessitat de nous apartats de treball i per tant noves formes metodològiques.

3.- La darrera qüestió a assenyalar és que el treball ha sofert -tenint en compte les dues qüestions suara esmentades- algunes variacions, les més importants de les quals són dues:

Per una banda -com explicitarem en l'apartat dels objectius- hem clarificat quin és el sentit últim del treball (col·locant-lo com a objectiu central) i especificant tota una sèrie d'objectius sectorials o parcials i donant-los importància i tractament adequats.

I per altra banda, tot fent la tasca d'especificació de la temàtica objecte de l'estudi, en el tercer gran bloc d'equipaments estudiat

d'equipaments estudiat (el que en diem "equipaments del temps lliure") hem fet una delimitació del seu abast, centrant l'anàlisi a les zones verdes: aquesta limitació ha estat feta per motius pràctics -millor dedicació a un tema més específic-, per la important dimensió política que presenta avui la problemàtica de les zones verdes sobre tot a les àrees urbano-industrials mediterrànies de gran pressió sobre el sòl i de lògica dificultat per a reservar espais i equipar-los com a zones verdes, i sobre tot per salvar la coherència teòrica del concepte que nosaltres hem acceptat com a operatiu de cara a aquest treball: els equipaments col·lectius són la resposta col·lectiva a les necessitats socials i és evident que les inversions en zones verdes per la seva no rendabilitat només poden ser assumides per la col·lectivitat.

I . - O B J E C T I U S D E F I N I T I U S D E L T R E B A L L

OBJECTIU CENTRAL

Tot fent la delimitació definitiva del treball se'ns apareixen dos tipus d'objectius.

Per una banda hem marcat l'objectiu central i últim del treball que és la concreció d'una alternativa als mètodes de quantificació i planificació de les necessitats col·lectives a les zones industrials de Catalunya. Aquest és l'objectiu proposat en el projecte de treball presentat al concurs i que roman l'objectiu central d'aquesta investigació.

Aquest objectiu cal concretar-lo en la seva doble dimensió:

En primer lloc, en els seus diversos aspectes tècnics i sociològics: així, per exemple, creiem que cal no tant fer un "programa" de resolució de les necessitats col·lectives, com assenyalar les bases tèbriques de la política d'equipaments que permetin desenvolupar aquests programes als experts en cada cas concret (ensenyament, sanitat, zones verdes).

En segon lloc, som plenament conscients de la possible

dimensió política que pot tenir un objectiu d'aquest tipus ,
dimensió de la qual no ens amaguem i que creiem que cal as-
sumir com a part integrant d'un treball d'aquesta índole.

OBJECTIUS SECTORIALS

La diferencia essencial del plantejament actual res-
pecte al projecte presentat en un principi és la intro-
ducció de l'exigència de donar abast a tota una sèrie d'ob-
jectius sectorials i intermitjos. Aquests objectius neixen
de la mateixa necessitat del treball de desenvolupar uns
aspectes específics que per sí mateixos mereixen l'interès
d'una investigació.

Cal remarcar que aquests objectius sectorials són pas-
sos imprescindibles per a la consecució de l'objectiu final
suara esmentat. Cal tenir present que en alguns cassos aques-
ta importància és extraordinària, com ho és, per exemple,
en el cas del primer objectiu sectorial; efectivament, aquest
absorbeix ell sol una part molt important de l'esforç no
solament pel que fa referència a la recollida de dades,
sino a la pròpia evaluació i plantejament d'alternatives:
això és producte de l'amplitud del temari i del pes especí-
fic que té la seva comparativitat a partir de l'anàlisi dels
diferents models de planificació escollits.

Els diferents objectius sectorials que ens hem proposat
abastar són:

- 1.- Aconseguir un coneixement ample i profund al mateix

temps i al màxim d'exhaustiu dels mètodes i criteris de quantificació de les necessitats col·lectives emprats als diversos països; al mateix temps el recull també abarcarà els standards d'ús comú arreu del món en les matèries de sanitat, educació i zones verdes.

2.- Fer una anàlisi seriosa del concepte de standard, de la seva significació tècnica i dur a terme una classificació dels diversos tipus de standards.

3.- Estudiar-ne específicament la vertent socio-política, en tant que "instrument tècnic" d'una pràctica tan política com és la planificació; i això en les seves dues possibles acepcions: standards com a possible mixtificador ideològic -en tant que tècnic- del que en definitiva és pràctica política i standard com a recurs legal i legitimador de demandes populars d'equipament.

4.- Conèixer les relacions entre la planificació territorial i urbanística i les necessitats col·lectives.

5.- Conèixer el nivell tècnic i els arguments polítics emprats pels moviments socials que d'alguna manera hagin estat referits als equipaments col·lectius.

6.- Acceptar la possibilitat de que aquest treball o alguna de les parts que el componen pugui ésser pres en consideració en determinades reivindicacions populars sobre equipaments col·lectius.

La justificació de plantejar la resposta a aquests objectius intermitjos de forma gairebé compartimentada i autònoma i anar arribant així per successives aproximacions

a l'objectiu final és triple:

- En primer lloc això permet treure'n de la investigació un rendiment científic més important, ja que permet desenvolupar de forma completa aspectes fins ara inèdits amb un esforç complementari mínim.

- En segon lloc perquè això no suposa un augment del volum de treball que posi en qüestió el poder acabar la investigació en el plaç previst d'un any, ja que són aspectes que de tota manera caldria desenvolupar i que ara només ens els plantejem de manera superior, és a dir donant-los entitat pròpia.

En tercer lloc, perquè això facilita el treball en equip i el repartiment de responsabilitats (aspectes formals perquè no afecten al contingut del treball, però de gran importància).

El plantejar aquests objectius -central i intermitjos- ens permet ara de construir un esquema articulat dels punts a desenvolupar en el procés de la investigació. Hem cregut necessari donar un mínim contingut conceptual a aquests punts per tal de poder veure més fàcilment l'orientació actual del treball.

ESQUEMA DE LA INVESTIGACIO

I.- EL MARC TEORIC

El primer que cal fer -previ a qualsevol resposta als

objectius assenyalats-és emmarcar teòricament tot el que anem a fer: crear el sistema de coordenades que dirigeixin el treball i al qual es vagi referint per tant tota aportació nova.

En primer lloc, els aspectes que creiem ha d'abastar aquest emmarcament passen per establir un sistema de definicions operatives dels conceptes bàsics que utilitzarem al llarg de la investigació.

En segon lloc, creiem que és indispensable una concreció de l'àmbit físic del treball. Malgrat que en un primer moment creiem que l'àmbit adequat era tot el Principat això ens duia a la introducció de la problemàtica de les àrees rurals i per tant a una extensió excessiva del treball que difícilment podríem dur a terme en el plaç previst d'un any. Això ens va dur a reduir l'àmbit del treball, ja abans de presentar el treball a concurs, a les àrees industrialitzades de Catalunya i en particular a la zona de Barcelona, exactament a l'àrea comunment anomenada -per evitar definicions reiteratives- Àrea Metropolitana de Barcelona.

I en tercer lloc cal explicitar el que insinuàvem en parlar de la dimensió política d'aquest treball: tant pel que fa respecte al marc polític en el que treballem com a la dimensió política que pot tenir tot el que fem.

I.1.- DELIMITACIONS CONCEPTUALS

Creiem, i això ho formulem com una de les hipòtesis

de treball, que els plantejaments dels programes dels equipaments públics es fonamenten en criteris científics i en la correlació de forces d'una determinada conjuntura política. Per això creiem que ens és indispensable la recerca de les bases conceptuals dels diferents aspectes que comprèn la nostra investigació en aquesta doble dimensió que acabem d'esmentar; condició indispensable del caràcter científic que li volem donar.

I.1.1.- Necessitat.- Aquest concepte, aparentment trivial, requereix una acotació teòrica que depassi els límits habituals d'ambigüitat i el col·loqui a l'òrbita dels pressupostos teòrics del nostre treball (més encara si considerem que és l'eix inicial de la nostra anàlisi).

I.1.2.- Necessitats col·lectives.- El fet que l'home és un ésser social implica que les necessitats humanes esdevenen col·lectives a mesura que l'home va aconseguint la seva dimensió social tot fent la seva història. De totes maneres, quan nosaltres ens referirem a les necessitats col·lectives ho farem en tant que llur satisfacció requereix la intervenció de la col·lectivitat.

En aquest punt caldrà fer esment -a part del procés d'aparició d'aquestes necessitats col·lectives- a la relació que tenen amb el grau d'industrialització específicament, i d'una manera més genèrica amb el creixement i socialització de les forces productives de

la Societat.

I.1.3.- Els equipaments col·lectius.- Són la resposta col·lectiva a les necessitats col·lectives; és a dir, els mitjans que la col·lectivitat ha de crear per tal d'arribar a satisfer-les. Gestionades per determinats organismes públics i controlada tant la creació com la gestió per tot el conjunt de la població.

I.1.4.- Planificació dels equipaments col·lectius.- El creixement en sentit socialitzador de les forces productives que acabem d'assenyalar comporta la necessitat de planificar d'una manera més o menys centralitzada la resposta -pública- a les necessitats col·lectives. Aquesta planificació serà vinculant efectivament o només merament indicativa segons es tracti de Societats amb major o menor grau de participació social en la gestió dels afers públics.

I.1.5.- Standards.- La necessitat de "planificar" els equipaments col·lectius exigeix preveure'n la mesura disponible, donant a continuació un pas -com a mínim dubtós- consistent en pretendre que la mesura trobada per als equipaments és la mesura de satisfacció de les necessitats col·lectives. Aquesta pretensió (o com a mínim, per ésser honestos amb els standards, la mesura disponible en cada moment per equipaments col·lectius) porta a la concreció

d'una relació numèrica entre dues variables diferents que expressen inequívocament un nivell del grau de satisfacció. Aquesta relació és el que es defineix amb el nom de Standard.

I.1.6.- Criteris.- Arribem al centre de l'estudi: ¿per què els standards són d'una manera i no d'una altra, a partir de quins criteris s'elaboren els standards?. La resposta a aquesta pregunta és evidentment doble, perquè doble és l'existència de criteris: criteris tècnics i criteris polítics. Es a partir d'aquí -i essencialment dels criteris polítics- que els sociòlegs i els urbanistes podem aportar la nostra col·laboració a la tasca de satisfer les necessitats col·lectives de la nostra Societat.

I.2.- L'ÀMBIT SOCIOGEOGRÀFIC

I.2.1.- Equipament urbà - Equipament rural.- Quan dèiem que abordar la problemàtica de l'equipament col·lectiu al món rural o no industrialitzat de Catalunya significava un treball inabastable per a nosaltres, preveïem implícitament que les diferències dels mitjans de satisfacció de les necessitats col·lectives són realment serioses

I.2.2.- Característiques socio-econòmiques.- Hem escollit l'àrea de Barcelona i ens caldrà fer una anàlisi-o

recullir-ne els elements que ja hi ha fets- sobre les característiques d'aquesta àrea: a part de ser l'element referencial bàsic per a les propostes alternatives, ens serà indispensable de cara al nivell comparatiu del nostre treball.

I.3.- EL MARC POLITIC

Creiem que aquest treball no tindria sentit si no reconegués i acceptés un emmarcament polític clar que dépassi el seu interès científic (tot i la seriosa consciència de la importància que té aquest aspecte).

Aquest emmarcament ens ve donat pel propi fet d'admetre'n la seva dimensió i pel fet que el nostre interès científic no és extrany en absolut -o al menys pretenem que no ho sigui- als interessos socials que creiem progressius a la nostra Societat.

Reconeixem, per tant, tot esforç que hom faci en la línia de conquerir per als homes que viuen a la nostra Societat una major capacitat de decisió sobre els afers públics i per tant volem que el nostre esforç científic s'insereixi en aquesta línia.

II.- LA RESPOSTA A LES NECESSITATS COL.LECTIVES

II.1.- PROGRAMES D'EQUIPAMENTS COL.LECTIUS, CRITERIS GENERALS I STANDARDS

Aquest punt pretén respondre al primer objectiu sectorial i és sens dubte el més extens en quant a treball a realitzar -i realitzat- i el més important de cara a la consecució final de l'objectiu central.

Es tracta d'aconseguir i analitzar tots els exemples possibles de planificació dels equipaments col·lectius de tot el món. En principi hem cregut necessari establir una diferenciació entre els països amb mode de producció dominant capitalista i països en transició cap al socialisme; a part estudiarem particularment tot el que fa referència al nostre país.

La nostra finalitat aquí és doble: en primer lloc fer un recull sistemàtic -per tal que pugui tenir el màxim valor comparatiu- dels diferents standards que hom utilitza en els programes d'equipaments col·lectius; i en segon lloc recercar i analitzar els possibles criteris polítics i/o tècnics que hi ha -i poguem trobar encara que estiguin explicitats només mínimament- al darrera dels programes d'equipaments col·lectius.

II.1.1.- En països de mode de producció dominant capitalista.-

volem aconseguir aquí les dues informacions en qüestió des de quatre perspectives: des de la pràctica planificadora de les instàncies oficials (ministeris, departaments oficials, etc) d'aquests països; a partir de l'òptica ,pretesa en principi com a merament tècnica, dels diferents centres d'estudi o investigació privats que treballen sobre aquests temes; veient

les positures que enfront del problema dels equipaments col·lectius adopten els diferents partits polítics en els seus programes i en la seva pràctica política; i finalment volem estudiar -com a mínim en els cassos més assenyaladament importants- el que en diem la demanda popular d'equipaments en aquestes societats.

II.1.2.- En països en transició al socialisme.- pràcticament aquí el ventall de possibilitats es redueix als programes oficials i a l'activitat d'alguns centres d'estudi semi-oficials.

II.1.3.- El cas de l'estat espanyol.- En el cas de l'estat espanyol duem a terme un seriós aprofundiment, analitzant aspectes concrets que ultrapassin el nivell general que estem aconseguint en tota la resta de països estudiats. Això ho volem fer fonamentalment pel fet que el cas de l'estat espanyol és la nostra realitat, i que per tant -si volem arribar a l'objectiu central de l'estudi que és formular una alternativa a aquesta realitat- ens cal conèixer a fons tota la complexitat que presenta la planificació dels equipaments col·lectius a tot l'estat espanyol, tant pel que fa respecte a la legislació com a la planificació oficial i les propostes d'institucions privades.

II.1.3.1.- La legislació.- es tracta d'analitzar en aquest punt la legislació en matèria d'equipaments

col·lectius de l'estat espanyol. Tota aquesta anàlisi anirà recercant les disposicions legals que des de qualsevol perspectiva toquin el tema dels equipaments col·lectius.

II.1.3.2.- La planificació oficial.- A l'estat espanyol, la planificació econòmica i social -planificació indicativa, s'entén- ha estat fins avui bàsicament concretada en els plans de desenvolupament. Aquí, doncs, analitzarem tots els aspectes que en aquests plans facin referència als equipaments col·lectius.

II.1.3.3.- La planificació territorial i urbanística.- Aquest punt tractarà de veure com la planificació territorial i urbanística considera arreu de l'estat espanyol -i aquí ja ens podrem centrar més en la nostra realitat concreta de Catalunya- les necessitats d'equipaments col·lectius.

Una qüestió específica que -entre les altres- serà objecte d'estudi consistirà en veure la relació entre la llei de reforma de la llei del sòl de 1975 i les conseqüències que se'n deriven en quant a la creació d'equipaments col·lectius.

II.1.3.4.- Les propostes de laboratori i privades.-

En aquest darrer punt ens hem proposat l'anàlisi de les propostes de programes d'equipaments, o simplement les propostes de standards, aparegudes a l'estat espanyol -i aquí tornarem a especificar l'anàlisi amb preferència a Catalunya- i plantejades no pas pels

organismes oficials o públics teòricament encarregats d'acomplir aquest servei públic, sino per organismes privats o en el que hem convingut a anomenar com "laboratoris" -centres o individualitats específicament dedicats a la investigació gratuïta sobre aquests temes-. Entren aquí tots els centres d'estudi lligats a empreses privades o a institucions universitàries que han expressat propostes en aquest sentit, així com també les personalitats aïllades que ha dut a terme alguna tasca d'aquest tipus. Es aquest un camp que creiem molt extens i que requereix una anàlisi en profunditat, que -per altra banda- mai ningú ha fet.

III.- ELS STANDARDS D'EQUIPAMENT

En aquest apartat donarem l'abast al segon objectiu sectorial: una anàlisi tècnica del concepte de standard i la seva dimensió.

III.1.- CLASSIFICACIO DELS STANDARDS

Cal tenir molt en compte que els standards d'equipament són absolutament heterogenis entre sí, tant pel que respecta a les unitats de referència com pel que respecta a la significació conceptual.

Per posar un exemple que pugui clarificar el nivell

d'heterogeneïtat podem intentar comparar un standard que en principi és invariable (el percentatge d'escolaritat primària que cal assegurar: evidentment el cent per cent) amb un standard que té una xifra mínima però que no té límit superior (per exemple, la quantitat d'espais verds a reservar).

Aquesta ja és una possible classificació dels standards; no obstant des d'una altra òptica també podem estudiar-los i classificar-los -que és el que pretenem aquí, cal recordar-ho-: així, per exemple, podem classificar els standards com a reals (els que existeixen en un moment donat en una societat donada), standards oficials (els que en principi marca la llei com a norma obligatòria), i standards magistrals -o de laboratori- (els proposats pels tècnics), etc...

Hi ha, doncs, aquí un camp molt important en l'esforç -no per aparentment formal poc científic- de classificació dels standards d'equipaments col·lectius.

III.2.- CARACTERISTIQUES TECHNIQUES DELS STANDARDS

Bàsicament es tracta aquí de desenvolupar un tipus d'anàlisi específicament tècnica sobre els components dels standards: tipus d'unitats físiques a què es refereixen, conversió, correspondències, etc., que són necessaris per a la comprensió i ulterior discussió de qualsevol tipus

de standard.

III.3.- ANALISIS TEORIQUE S SOBRE STANDARDS

Una exposició dels diversos estudis realitzats sobre les característiques tècniques dels standards. Aquesta exposició abarcarà tota la informació rebuda i per tant comprendrà anàlisis del nostre país i de la resta de països que hagin proporcionat informació.

Cal tenir en compte que el recull dels criteris de determinació -tant tècnica com política- estarà donat a l'apartat II.1 ("Programes d'equipaments col·lectius, criteris generals i standards").

IV.- NECESSITATS COL·LECTIVES I PLANIFICACIO TERRITORIAL

I URBANISTICA

Es precisament a través de la planificació que fa directa relació a l'espai com es quantifiquen i programen (en una paraula: es reserva espai) gran part de les solucions que pretenen satisfer les necessitats col·lectives al nostre país. Es per això que hem cregut necessari dedicar al tema -que respon al tema previst per l'objectiu sectorial tercer- un capítol de la nostra investigació.

IV.1.- PLANIFICACIO I EQUIPAMENTS

En aquest punt es tracta d'analitzar el paper que juguen els plans d'ordenació territorial i els plans estrictament urbanístics (sigui quina hagi estat la sort que finalment hagin tingut) de cara a dos aspectes importants en relació als equipaments col·lectius: en primer lloc la localització dels equipaments en el territori planificat, i en segon lloc la funció congeladora de la planificació (en el sentit que si bé la planificació no assegura immediatament la concreció dels equipaments indicats, reserva, en canvi, els espais que seran necessaris per als futurs equipaments).

Aquesta reflexió, per tant, es concreta en aquests dos apartats:

IV.1.1.- Valoració de l'aspecte posicional dels equipaments col·lectius

IV.1.2.- La reserva d'espais per als equipaments col·lectius en la planificació territorial, i en especial en els plans d'Ordenació Urbana.

IV.2.- ASPECTES LEGALS DELS EQUIPAMENTS COL·LECTIUS EN LA PLANIFICACIO TERRITORIAL I URBANA

Així com al punt II.1.3.1. (La legislació espanyola en programes d'equipaments col·lectius...) parlavem de la

legislació general sobre els equipaments col·lectius, ara es tracta específicament la legislació urbanística d'aquí i de l'extranger en matèria d'equipaments.

Ho desenvoluparem al voltant de dos punts:

IV.2.1.- La llei de reforma de la llei del sòl de 1975 a l'estat espanyol

IV.2.2.- Legislació sobre equipaments col·lectius a l'extranger.

IV.3.- RELACIO ENTRE PLANIFICACIO TERRITORIAL I PLANIFICACIO ECONOMICA

En aquest punt analitzarem la relació entre les propostes d'equipaments marcades a la planificació territorial i la planificació general -és a dir, els Plans de desenvolupament i els programes d'actuació municipals o fins i tot provincials-.

Plantegem aquest punt precisament perquè creiem que aquesta relació és actualment molt feble i discutible i, per tant, suposem d'una manera seriosa que és possible formular propostes alternatives també en aquest aspecte.

V.- FUNCIO IDEOLOGICA DE LA PLANIFICACIO I DELS STANDARDS.-

Al capítol III (Els standards d'equipament) fem l'anà-

lisi tècnica de la planificació i dels standards. Aquí es tracta de fer-ho en el seu aspecte polític i ideològic responent així a l'objectiu sectorial quart.

Breument, els punts en què articularem aquesta anàlisi seran els següents:

V.1.- La planificació com a possible element de legitimització ideològica, (la planificació sembla haver arribat a ésser avui una medecina universal per a tots els mals socials) i els standards com a instruments que utilitza la planificació i que per tant tenen el mateix possible element de legitimització ideològica (amb un risc complementari que és el de la seva manipulabilitat -els standards són tan manipulables com les estadístiques- en el sentit de la quasi segura impunitat que tenen per la seva pretesa condició d'elements merament tècnics).

V.2.- Recull i valoració de les diferents anàlisis dutes a terme sobre els aspectes polítics i ideològics de la planificació i dels standards.

VI.- ELS STANDARDS I LES REIVINDICACIONS POPULARS D'EQUIPAMENTS COL·LECTIUS

En aquest capítol analitzarem el punt de vista de la demanda dels equipaments col·lectius, personificada en els moviments socials urbans a través de les quals la població ha expressat els seus interessos i les seves necessitats.

d'equipaments col·lectius. Especialment estudiarem el cas de Barcelona -centre geogràfic-social de l'àrea estudiada per nosaltres- en el període 1969-1975, amb una especial atenció a la mobilització popular provocada per l'aparició a començaments de l'estiu de 1974 de la revisió del pla d'ordenació de la comarca de Barcelona de 1953.

I per altra banda, a continuació, analitzarem el paper que han jugat els standards en aquest procés de reivindicacions populars: paper que -aventurem com a hipòtesi- ha estat doble, doncs si per un cantó ha pogut ésser una forma de legitimització de les demandes populars -la realitat a casa nostra està normalment per sota dels standards- servint d'ajut tècnic a plantejaments polítics; per altre cantó ha pogut esdevenir un fre -un cop assumida la seva funció legitimitzadora pels moviments socials urbans, que han pogut quedar així entrampats dintre del marc que assenyalen els standards-.

La formulació d'aquest capítol, que respondrà a l'objectiu sectorial cinquè, serà la següent:

VI.1.- Els moviments socials urbans per equipaments. Un exemple: els conflictes urbans entorn dels equipaments col·lectius a Barcelona (1969-1975).

VI.2.- Els standards i les reivindicacions d'equipaments.

VII.- CRITERIS PER A LA QUANTIFICACIÓ OBJECTIVA DE LES SOLUCIONS A LES NECESSITATS COL·LECTIVES

Aquest punt, que respon a l'objectiu central i últim de tot el nostre treball, és evidentment el més important i requereix la realització prèvia de tots els anterior, especialment el primer ("El marc teòric") i el segon ("La resposta a les necessitats col·lectives"),

VII.1.- FACTORS DEFINIDORS GENERICS

A part de l'estudi i valoració dels criteris emprats en tota proposta de standards, nosaltres partim de la hipòtesi que els factors objectius que defineixen qualsevol programa d'equipaments col·lectius es fonamenten en tres punts:

VII.1.1.- El grau de desenvolupament de les forces productives en cada societat i cada moment històric concret.

VII.1.2.- L'estadi de distribució dels equipaments col·lectius, el seu grau d'utilització i accessibilitat i el seu nivell absolut.

VII.1.3.- La correlació de forces polítiques i les prioritats d'inversions com a expressió d'aquesta correlació.

VII.2.- FACTORS DEFINIDORS ESPECÍFICS

Els elements acabats d'esmentar són de tipus general, per tant cal un segon pas d'especificació i veure al nivell concret de cada tipus d'equipament quins són els factors

que incideixen en cada un dels cassos estudiats per nosaltres.

Per tant, l'esquema queda formulat així:

VII.2.1.- Factors específics en la Sanitat

VII.2.2.- Factors específics en l'Educació

VII.2.3.- Factors específics en les zones verdes

VIII.- FORMULACIO DE PROGRAMA I LINIES OPERATIVES A NIVELL DE CADA TIPUS D'EQUIPAMENT

Com queda implícit en el títol, el següent pas després de l'anàlisi dels cassos determinats i la formulació de criteris objectius, és la proposta d'unes línies generals programàtiques especificades al nivell de cada tipus d'equipament.

Aquest pas, que suposa -sens dubte- una ambició considerable per part nostra en l'amplària de la investigació, creiem que legitima i dóna sentit absolut a tot el que pretenem fer.

Aquesta proposta final la desenvoluparem a nivell de cada equipament i també mirarem d'insertar-la dintre de la planificació general, tant al nivell territorial com al nivell socioeconòmic.

L'articulació, doncs, d'aquest capítol sera:

VIII.1.- Sanitat

VIII.2.- Educació

VIII.3.- Zones verdes

VIII.4.- En la planificació general

IX.- CONCLUSIONS

Creiem que un cop assolits els objectius plantejats caldrà articular en certa forma els resultats de la investigació en la realitat del país, veient quines són les possibilitats que hi ha de que el resultat d'aquest treball pugui ésser utilitzat d'alguna manera positiva que justifiqui l'esforç realitzat.

En certa forma, doncs, aquest capítol de conclusions és l'espai que queda obert pera tractar de rendabilitzar l'esforç realitzat.

III . - HIPOTESIS DE TREBALL

=====

Els objectius acabats d'assenyalar i l'esquema del treball es mouen dintre del camp marcat per les nostres hipòtesis de treball.

Efectivament, el treball dut a terme en aquests tres mesos ens ha possibilitat l'anar perfilant totalment les primitives hipòtesis de treball formulades a partir de l'anàlisi de determinades polítiques de planificació dels equipaments col·lectius.

D'aquesta hipòtesis bàsiques, que anem ara a exposar, se'n desprendran els diversos elements analítics de l'estudi, al temps que constitueixen l'eix -i la justificació- de l'orientació presa pel nostre treball.

III.1.- HIPOTESIS DESCRIPTIVES

Aquest primer nivell descriptiu planteja la qüestió més immediata a respondre: qui elabora una política de planificació d'equipaments col·lectius i -sobre tot- com s'elabora aquesta política; i òbviament, quin és el paper assignat als standards en qualsevol planificació d'equipaments col·lectius.

III.1.1.- La nostra primera hipòtesi explicativa és que cal emmarcar tota política de planificació d'equipaments col·lectius en el contexte de la pràctica política global d'una societat determinada, essent al mateix temps una conseqüència -i per tant un indicador- del grau de desenvolupament socio-econòmic d'aquesta societat.

Aquesta hipòtesi pot adquirir un sentit més profund i a més en la seva dimensió comparativa si ens és possible de plantejar-la en una doble perspectiva:

- en societats amb mode de producció dominant capitalista (i en fase avançada)
- en societats en transició al socialisme.

A l'hora de cercar els indicadors que en termes operatius puguin donar compte d'aquesta hipòtesi hem cregut que els que calia utilitzar eren els següents:

- el grau d'equipament o desequipament (i per tant de possible satisfacció o insatisfacció de necessitats socials) existent a les zones industrials de les societats estudiades.
- els mitjans previstos per a cobrir aquestes necessitats per part de la col·lectivitat; és a dir, entitats oficials encarregades, tipus d'actuació que duen a terme, control -si existeix- de la població; i fonamentalment l'anàlisi dels

pressupostos estatals dedicats a Sanitat, Educació i Zones Verdes.

III.1.2.- La nostra segona hipòtesi explicativa és que el grau de satisfacció de les necessitats col·lectives és il·limitable, i que per tant cal algun tipus de "prova de validesa" d'aquests mitjans que la col·lectivitat crea per a la satisfacció de les necessitats socials.

Sembla clar que hi ha una certa dificultat de trobar una prova de validesa capaç de mesurar el grau aconseguit de satisfacció, no tant objectivament (quantitat, utilització, estat, accessibilitat dels equipaments col·lectius) sino subjectivament (si realment aquests mitjans aconsegueixen el seu objectiu de satisfer les necessitats col·lectives).

I precisament perquè el que pretenem és abastar aquest nivell subjectiu, creiem que si hi ha algun indicador empíric suficient aquest és el de la demanda d'equipaments col·lectius per part de la població:

- en països amb mode de producció dominant capitalista, l'existència (força, plantejaments teòrics, etc.) de demandes populars explicitades en moviments socials urbans que tenen com a objectiu la reivindicació d'equipaments col·lectius;
- en països en transició al socialisme, el que

se'n diu "demandes orgàniques"

III.1.3.- La nostra tercera hipòtesi explicativa es concreta ja en els standards, assumint-los (a partir del plantejament fet en la primera hipòtesi) com una eina tècnica -d'una innegable dimensió ideològica i política- que hom utilitza normalment en els programes de planificació dels equipaments col·lectius.

Els standards, per tant, poden fonamentar-se en determinats criteris científics (i fins i tot en el seu funcionament dependre només d'aquest tipus de criteris), però sobre tot estan determinats pels factors polítics que hi ha a la base de tota planificació.

Els indicadors a utilitzar en la verificació d'aquesta hipòtesi són el que nosaltres en diem "els criteris que hi ha a la base dels standards": la seva existència o no, la seva acceptació o no, la seva discussió o no i finalment la propia creació d'aquests criteris i els motius que indueixen a crear-los.

III.2.- HIPOTESIS EXPLICATIVES

Anant més enllà de la descripció, pretenem explicar-nos a fons la problemàtica dels equipaments col·lectius a partir de dues hipòtesis explicatives.

III.2.1.- La nostra i fonamental hipòtesi explicativa és que si el factor determinant d'una planificació dels equipaments col·lectius acord amb les necessitats socials és el control real de la població -a través de les instàncies polítiques necessàries en cada cas- sobre la gestió dels equipaments col·lectius i la mateixa planificació; tota proposta de planificació dels equipaments col·lectius no és tant un problema tècnic com un problema polític, i per tant qualsevol alternativa a la planificació dels equipaments col·lectius ha d'ésser fonamentalment política.

III.2.2.- La segona hipòtesi explicativa és que la clau dels desequipaments -o del fet que hi hagi encara determinades necessitats mínimes no satisfetes- cal cercar-la en els països capitalistes en la correlació de forces socials i en les societats socialistes al grau limitat de participació de la població en els organismes gestors.

I V . - M E T O D O L O G I A

=====

La metodologia d'una invetigació no pot pas ésser creada totalment a priori si hom vol que responguia la seva mateixa definició: (instrument de recerca i interpretació). Més aviat cal abordar el plantejament de la metodologia amb la idea que s'anirà perfeccionant al llarg del procés d'investigació.

No obstant, fins un cert grau, els objectius de tot estudi assenyalen unes exigències metodològiques que cal tenir al màxim de precisses i que comporten la necessitat de tenir clares des del primer moment les línies damunt les quals es bastirà el treball, els factors que entraran a l'anàlisi i les fonts i les tècniques de recollida de dades.

I són precisament aquestes exigències les que dicten el contingut de tota aquesta part de la nostra memòria:

L'estratègia metodològica, doncs, passa per trobar en el nostre cas les formes adequades a cada un dels objectius sectorials i a l'objectiu central.

Tenint en compte això, la primera fase del treball

ha estat centrada en els següents temes:

- 1.- Elaboració definitiva d'objectius, esquema de treball i marc teòric.
- 2.- Recollida d'informació sobre planificació en general, standards i criteris.
- 3.- Recerca i primers contactes en tècnics d'aquestes àrees.
- 4.- Aplicació (a partir del nivell permès pels tres temes anterior i el grau abastat de realització en ells) de la metodologia prevista al camp de la Sanitat
- 5.- Anàlisi de la demanda popular d'equipaments col·lectius a Barcelona de 1969 a 1975.

Els Objectius i l'esquema del treball ja han estat indicats en els capítols anterior d'aquesta memòria; anem ara a veure com hem desenvolupat els altres temes:

RECOLLIDA D'INFORMACIÓ I CONTACTES AMB TÈCNICS

Hem anat a recercar:

- 1.- Propostes internacionals de planificació dels equipaments col·lectius (ONU, OCDE, UNESCO, etc)
- 2.- Polítiques de planificació dels equipaments col·lectius als països estudiats a nivell de les posicions oficials, legislació, entitats oficials encarregades i llur actuació i a nivell de les propostes de centres d'estudi i investigació no oficials, així com al nivell de les organitza-

cions socials i polítiques (sindicats, partits polítics, etc.).

- 3.- Recollida de tots els standards i de tots els possibles criteris que poguem haver descobert, tant en el cas de les propostes internacionals com en les polítiques dels països estudiats.
- 4.- Localització i primera anàlisi d'estudis duts a terme en matèria dels equipaments que hem escollit per al nostre estudi.
- 5.- Localització i primers contactes amb tècnics que treballen en les àrees objecte de l'estudi.
- 6.- Bibliografia

Aquestes línies del treball elaborades per a tota la investigació han estat així aplicades en principi al camp sencer del nostre estudi; si bé ens ha urgit més el camp de la sanitat donat que era l'equipament que ha de servir de test al conjunt del treball. Així, ens hem preocupat concretament tant d'adreçar-nos a organismes especialitzats exclusivament en la sanitat com a tècnics hospitalaris, i en fi- centrant tota la primera explotació dels resultats en la sanitat.

Aquesta fase s'ha concretat en:

1.- Centres oficials estrangers.- La localització dels organismes dels governs dels països a estudiar es va fer en funció d'aconseguir una relació dels gabinets

tècnics d'estudi directament relacionats amb la planificació dels equipaments col·lectius estudiats per nosaltres.

Amb aquesta idea ens vam adreçar a les representacions diplomàtiques acreditades a Madrid (o a París en els casos d'inexistència de relacions diplomàtiques entre l'estat espanyol i algun dels països). Al mateix temps -i en previsió de possibles lentituds- vam decidir complementar la gestió escrivint a les representacions diplomàtiques de l'estat espanyol a cada un dels països estudiats. En ambdós casos demanàvem tant els centres oficials com els possibles centres privats connectats d'alguna manera amb la tasca planificadora oficial, així com el nom concret d'algun tècnic especialitzat en les matèries estudiades per nosaltres.

Hom podrà veure en l'anexe nº 3 la relació de països estudiats.

2.- Centres privats estrangers.- La localització dels centres privats de l'estranger dedicats a l'estudi de la planificació dels equipaments col·lectius la vam fer a partir del "Repertoire mondial des institutions des sciences sociales" publicat per la UNESCO.

La relació d'aquests centres va ésser perfeccionada i ampliada a partir de les primeres respostes de les representacions diplomàtiques i dels nostres contactes amb tècnics del nostre país -com es veura posteriorment-.

La relació de centres privats estranvers es pot trobar en l'anexe nº 3

3.- Organitzacions socials i polítiques estrangeres

Fonamentalment la tasca en aquest punt ha anat centrada en descobrir les propostes -o els plantejaments- que els partits polítics i les organitzacions sindicals dels països estudiats tenen sobre la planificació i gestió dels equipaments col·lectius.

El que ens interessava aquí era descobrir propostes alternatives a la planificació oficial emmarcades en una línia teòrica crítica respecte a aquesta pràctica planificadora oficial.

I aquest punt l'hem dut a terme bàsicament a partir d'establir contactes personals amb tècnics d'aquestes organitzacions de cara a poder utilitzar posteriorment aquests contactes en la nostra tasca posterior de discussió i propostes.

4.- Organitzacions internacionals.- L'interès d'aquest apartat radica en conèixer les directrius, recomanacions o indicacions de les organitzacions supranacionals en matèria d'equipaments col·lectius.

I això tant al nivell de les línies polítiques globals que aquestes organitzacions plantegen com al nivell de les propostes concretes que han fet en cada equipament (un exemple és la discussió del famós standard de l'Organització Mundial de la Salut relatiu al nombre de

llits per mil habitants.

Al mateix temps -i de la mateixa manera que en els apartats anteriors- ens interessa connectar amb els gabinets tècnics d'aquestes organitzacions així com amb els tècnics que hi treballen.

En l'anexe nº 3 es pot trobar la relació d'aquestes organitzacions internacionals a les que ens hem adre-sat.

5.- Centres de l'estat espanyol.- En el cas concret de l'estat espanyol ens hem adre-sat també a organismes oficials i no oficials i ho hem fet -i ho estem fent- amb una especial dedicació: doncs si és evident que cal conèixer la pràctica oficial que planifica -o no planifica- els equipaments col·lectius al nostre país i els criteris amb els que realitza aquesta planificació; ens és també fonamental el coneixement del treball que estan duent a terme tots els que des de positures no oficials s'esmercen en l'estudi dels equipaments col·lectius.

5.1.- Centres oficials.- Cercant, doncs, els criteris que dirigeixen la planificació d'equipaments i fins a quin punt s'utilitzen els standards ens hem adre-sat als organismes de l'administració central encarregats oficialment d'aquesta missió. (els organismes de planificació i programació del ministeri d'educació i ciència i de la direcció general de sanitat, així com al ministeri de planificació del desenvolupament).

En segon lloc estem establint relacions amb els departaments de programació de determinats ajuntaments que han realitzat programes d'actuació municipal (Barcelona, Madrid, Cornellà i l'Hospitalet del Llobregat): el nostre interès radica fonamentalment -apart de conèixer els possibles standards utilitzats i els criteris que han presidit la seva acceptació- en conèixer l'ordre de prioritats amb qu'e estan actuant.

I en tercer lloc, hem anat als centres oficials de nivell supramunicipal que en Barcelona es concreten en l'"Instituto Provincial de Urbanismo" (IPUR) i que a un altre nivell es materialitzen en determinats estudis o informes de la CNS.

5.2.- Centres privats.- Valorem els centres privats per la funció que han jugat en l'explicitació i de vegades la discussió de la planificació i els seus condicionants. És especialment important la tsca jugada per aquests centres en l'assessorament i estudi de deficiències i necessitats d'àrees determinades.

En aquest punt -encara relativament verge- tenim previst d'establir contactes amb alguns d'aquests centres, com per exemple el SECOD, el CEU, ISPA, etc.

6.- Tècnics.- Els nostres contactes amb els tècnics (de moment els tècnics del país) han tingut una doble pretensió: per una banda -i evidentment- han anat a rebre informació exactament igual com en els altres centres

als que ens hem adreçat.

Ara bé, per altra banda, amb aquests contactes hem donat ja un pas cap a la segona fase del treball (qüestionari als tècnics i taules rodones amb ells).

Aquests contactes al nostre país han estat pràcticament centrats en l'equipament sanitari i els hem tingut amb determinats tècnics hospitalaris provinents del que va ésser "Centro técnico de estudios hospitalarios" (C.T.E.H.) i la "Asociación para el desarrollo hospitalario de Cataluña y Baleares", així com el Centre d'investigacions sanitàries del Col·legi oficial de metges.

Al marge d'aquests contactes amb tècnics del nostre país, n'hem tingut d'altres amb urbanistes i especialistes en planificació de Portugal, França i Itàlia: els resultats han estat material de discussió, bibliografies i possibilitats reals de contactes amb tècnics específics de cada un d'aquests països.

PRIMERA APLICACIÓ AL CAMP DE LA SANITAT

D'entrada cal dir que no hem pogut anar gaire lluny en aquest tema, perquè en dependre en la realització del fet en els altres tres temes anteriors (objectius, esquema i marc teòric; recollida d'informació; contactes amb tècnics) les dificultats i retards que hem anat trobant

en els primers han retardat i dificultat aquest.

Ara bé, el que ja tenim aconseguit en el camp de la Sanitat és per una banda l'haver centrat el camp en el que ens movem com a sociòlegs i urbanistes dintre de la planificació de l'equipament sanitari i la discussió dels standards inherents i per la altra banda el tenir ja a punt el tema per a la segona fase del treball.

Centrar l'àmbit sanitari del nostre treball, que sembla aparentment fàcil i que ens ha suposat tota una àrdua sèrie de lectures, contactes i discussions, significa fonamentalment haver aconseguit determinar -i haver-hi començat a treballar- quin és el paper dels sociòlegs a la discussió de la planificació de l'equipament sanitari i dels standards que se'n deriven:

En síntesi -i a més de tot l'inherent a la planificació en general- creiem que el nostre abast dintre de l'equipament sanitari passa per la quantitat, la qualitat i la distribució d'aquest equipament i per tant pels standards que diuen relació a aquests tres temes. La quantitat de l'equipament sanitari ve determinada pel nombre d'unitats sanitàries a disposició de la població (els standards normalment emprats aquí són els del nombre de llits per habitants); la qualitat de l'equipament sanitari ve determinada pel personal que hi ha a disposició de la població i la seva capacitació (els standards aquí poden ésser els del nombre de metges i demás personal sanitari per habitants) i finalment la distribució de l'equipament sanitari pot venir doncs

venir donada per la xarxa hospitalàrio-assistencial existent o desitjada (hospitals, ambulatoris, etc).

L'altra qüestió que creiem que ja tenim assegurada és la preparació de la segona fase del treball, fonamentalment a partir dels nostres contactes amb els tècnics hospitalaris, a partir de la informació rebuda i la que ens cal acabar de completar i de l'haver aconseguit determinar el nostre abast sanitari.

LA DEMANDA POPULAR D'EQUIPAMENTS A BARCELONA

El darrer gran tema de treball d'aquests tres primers messos ha estat l'estudi de la demanda popular d'equipaments col·lectius, concretada a la ciutat de Barcelona i al període 1969-1975.

Aquest estudi l'hem d'it a terme recercant exhaustivament els arxius de premsa de l'Oficina d'Informació Urbànica (OIU) del Col·legi Oficial d'arquitectes pel que fa respecte a aquests anys; i consultant determinades publicacions com per exemple els butlletins de les Associacions de veïns de Barcelona que han anat plantejant aquestes demandes populars d'equipaments col·lectius.

SEGONA FASE DEL TREBALL

La segona fase del treball consistirà en:

- 1.- Establir els quadres analítics dels standards i criteris aconseguits de cara a la seva discussió i comparació de cara a la formulació del programa que creiem objectiu nel nostre treball.
- 2.- Un cop elaborada una mostra de tècnics nacional i internacional, passar a l'aplicació de la metodologia indicada per a ells: un qüestionari específic per cada equipament o general sobre la planificació d'equi aments col.lectius i l'la realització de les taul s rodones tendents a anar perfilant els criteris nous.
- 3.- Definitiva redacció del marc teòric
- 4.- Anàlisi de les demandes populars ja assenyalades a partir del nostre estudi de la primera fase i possible ubicació del nostre estudi en una perspectiva d'aquest tipus.

ANEXE nº 1 : Proposta original del treball presentada al concurs.

Títol del treball

Criteris per a la determinació dels instruments quantificadors de les necessitats de serveis col·lectius a les àrees industrialitzades de Catalunya.

I.- INTRODUCCIO

=====

Entenem que la planificació dels serveis col·lectius està basada en el coneixement objectiu de les necessitats de la persona. El sistema tradicional de dur a terme la planificació dels serveis col·lectius és generalment l'aplicació d'uns instruments de quantificació d'aquestes necessitats feta no pas a partir d'una anàlisi científica sino en tant que expressió de la relació de classes d'una societat desenvolupada en la que està inserta tota persona.

Si d'una forma operativa entenem per necessitats col·lectives les apetències basiques que cal satisfer per tal que l'individu pugui realitzar la seva vida d'acord amb les possibilitats que li ofereix un determinat estadi de transformació de la naturalesa i el seu desenvolupament, creiem que aquestes necessitats estan condicionades per uns factors ideològics i polítics que determinen una confusió entre necessitats objectives i subjectives.

En tant que el pas que es dona per a subjectivitzar aquestes necessitats és fruit del grau de desenvolupament

pament tècnic i econòmic d'una societat, creiem que la societat catalana acomplaix aquesta doble condició, que (per altra banda) és necessària però no suficient degut a que, com indicàvem anteriorment- existeix una altra condició: l'existència d'un marc polític que determina en aquest cas la impossibilitat d'esmortir la diferència entre necessitats i grau de satisfacció; i ~~diem~~ esmortir perquè una solució total només seria possible si partint d'un canvi del marc polític hom arribés a transformar les reals estructures de poder en el sentit que marca la progressiva socialització de les forces productives.

Les necessitats col·lectives són resoltes per mitjà dels equipaments col·lectius que són una resposta a la quantificació d'aquells. I tot equipament col·lectiu parteix de l'aplicació d'un instrument científic: els standards.

Es, ja d'entrada, evident que el fet de conferir als standards aquest valor científic de quantificació de l'equipament col·lectiu amaga una seriosa responsabilitat social: el paper ideològic -quan no clarament demagògic- que juguen els standards en el rol legitimador del conflicte de classes a nivell urbà.

Ahora els standards funcionen des d'uns criteris quina objectivització constituirà l'objecte principal d'aquest estudi i ho serà en la mesura que un standard ha de respondre a una necessitat o aplicació concreta.

Aquesta concreció significa que un mateix standard a diferents àmbits socials i geogràfics té diferents resultats, assenyalant amb això que el problema no és tant dels standards com dels criteris o elements a tenir en compte en cada cas concret; és per això que la tasca a fer ara no és la de calcular dèficits i standards sino determinar les bases sobre les que hom podrà bastir, amb unes diferents premisses socio-polítiques, un estudi de les necessitats col·lectives de Catalunya.

II.- OBJECTIUS

=====

Bàsicament l'objectiu del treball serà doble.

D'una banda veure quins són els criteris que hi ha al darrera de tota proposta de standards, amb les oportunes diferenciacions que tindrà cada proposta segons les seves característiques singulars. Ja que tota proposta diu relació necessària al territori a què es refereix i per tant està en funció de les seves característiques socio-geogràfiques: evidentment no pot tenir validesa una determinada proposta de standards feta per a una zona predominantment agrícola si hom la vol aplicar a una zona de predomini industrial amb una major complexitat.

Nosaltres ens limitarem en el nostre estudi als ele

ments que intervenen en unes propostes de standards específiques de zones industrials i intentarem centrar-ho geogràficament en l'àrea de Barcelona, com a més representativa de les zones industrials de Catalunya per una banda, i per l'altra com a zona sobre la qual hom ha dut una major pràctica teòrica al respecte i on hi ha hagut una major presa de consciència col·lectiva.

D'altra banda, i després d'aquesta descoberta prèvia el nostre objectiu serà la valoració i discussió d'aquests possibles criteris. Lògicament aquesta etapa tindrà tota la dimensió que clagui, tenint en compte l'amplaria dels criteris que hàgim descobert.

Aquesta discussió la durem a terme sobre les dues acepcions que poden presentar els standards: els standards com a quantitat òptima de sòl que cal reservar per a la ubicació de determinats equipaments (p. ex. metres quadrats de sòl per habitant a reservar en funció dels equipaments) i els standards com a límit (generalment mínim) de la rendabilitat social i econòmica en el funcionament dels equipaments (p. ex. el nombre de llits per mil habitants).

I fonamentalment estudiarem i analitzarem a través de quines mediacions i per mitjà de quins mecanismes aquests criteris reflecteixen els inevitables interessos de classe que hi ha a tota acció planificadora, concretant l'especificació que en ells té la realitat de la conjuntura social al mateix temps que llur possible autonomia en front de les exigències de la dinàmica de

classes en cada moment.

L'estudi es centrarà damunt de tres àrees del complexa necessitats socials en tant que exigeixen equipaments col·lectius: la salut i el seu equipament assistencial-sanitari, l'educació i el seu equipament escolar, i el dret a l'oci i el consum col·lectiu d'espais verds.

Resulta absolutament òbvia la importància d'aquests tres sectors tant per la concreció que tenen avui amb el grau històric aconseguit per la nostra societat com per l'agudització de la consciència col·lectiva al respecte assolida per les pròpies conquestes populars. Per tant, i donada la metodologia que utilitzarem són les àrees més indicades per a un estudi com el nostre, doncs a elles va referida una gran part de la pràctica tècnica que hom ha dut en relació a la problemàtica dels equipaments i en elles es registra un major índex de conflictivitat en la defensa popular d'uns marges cada vegada més amplis en la satisfacció d'aquestes necessitats.

Finalment cal assenyalar que, tal com insinuàvem a la introducció, les bases per bastir un estudi de les necessitats col·lectives de Catalunya, a partir d'unes premisses socio-polítiques distintes, és un objectiu un tant inabastable donada l'envergadura d'aquest projecte; no obstant maldarem per tal d'arribar-ne a fer un esboç ni que només sigui per l'àrea de Barcelona.

III.- METODOLOGIA

=====

Si, com hem vist suara, l'objectiu del treball és descobrir i analitzar els criteris que determinen els standards, la metodologia que emprarem serà la que en principi sembla ésser la més vàlida en funció de la nostra concepció de les necessitats i dels criteris de llur verificació.

En aquest sentit, la direcció i l'abast de la metodologia seran dobles: així doncs, analitzarem els criteris que presideixen la quqntificació de les necessitats col·lectives en la tasca de la planificació, i analitzarem també -tenint en compte el caracter històric de les necessitats- la concepció i les exigències que les diverses forces socials tenen al respecte.

III.1.- ESTUDI DE LA PLANIFICACIO

III.1.1.- Estudi de la planificació a Itàlia i a França.

Evidentment no es tracta només ni tan sols de forma principal de detectar els standards utilitzats sino més aviat d'entendre per què hom hi ha arribat, quina evolució han experimentat i especialment quines possibilitats hi ha de comparar les premisses d'aquella planificació amb la nostra àrea d'estudi. I fem aquesta relació

a aquests dos països propers geogràficament perquè per les seves característiques socio-polítiques poden servir en certa mesura com de models per a Catalunya.

III.1.2.- Estudi de la planificació urbana a casa nostra. Amb el mateix objectiu del punt anterior tractarem de veure l'evolució, i les conjuntures en què es produeix, dels mecanismes que generen els criteris dels standards.

III.2.- ANALISI DE LA VIVENCIA SOCIAL D'AQUESTA PROBLEMÀTICA

Aquesta anàlisi la centrarem en l'estudi i la posició populars i en la consciència col·lectiva (a través de les reivindicacions de les Associacions de veïns o d'altres organitzacions i/o entitats que representin diverses forces socials dintre de l'escena urbana). Aquesta anàlisi es pot realitzar des de dues perspectives:

- III.2.1.- A nivell general: quins són, per aquestes entitats, els criteris que avui determinen la detectació de les necessitats col·lectives a la societat catalana i principalment a l'àrea de Barcelona.
- III.2.2.- A nivell particular: amb quins criteris s'identifiquen les necessitats propies, és a dir, quines necessitats i a quin nivell es detecten,

per què, etc.

Concretant, es tractarà -per al primer nivell- d'analitzar publicacions i -per al segon- de realitzar una serie d'entrevistes centrades especialment en les reivindicacions pròpies d'aquestes organitzacions.

III.3.- ENTREVISTES I TAULES RODONES

Els tècnics tenen un paper important en l'explicitació dels criteris que hem vist. Ara bé, la tècnica té un paper bivalent perquè no es dona en un món ideal sino ple de contradiccions i amb forces socials divergents. Es per això que a una sèrie d'entrevistes individuals seguiran taules rodones entre tots els especialistes entrevistats dirigides a contrastar les diverses opinions i posicions així com el paper que la tècnica juga en l'assignació dels standards i l'explicitació dels criteris.

El contingut de les entrevistes tindria generalment aquest guió:

- Avantatges i limitacions dels actuals standards
- Quins serien els criteris que caldria utilitzar en llur determinació
- Quines exigències cal satisfer i amb quina prioritat en el que fa referència a necessitats escolars i sanitàries.

Els tècnics que serien entrevistats i que posterior-

ment discutirien a les taules rodones seran en principi urbanistes, metges, pedagogs, economistes i sociòlegs que treballin i coneguin la problemàtica dels equipaments col·lectius.

III.4.- COL.LABORADORS DIRECTES

Finalment, i a més de la col·laboració al nivell esmentat d'entrevistes i taules rodones de tots els tècnics que l'equip de treball pugui connectar, tindrem la col·laboració directa i més constant de tres experts en la qüestió dels equipaments col·lectius: l'economista Miquel Bot lla Pahissa i els sociòlegs Josep M. Masjuan i Faust Miguélez.

III.5.- CALENDARI D'EXECUCIO DEL TREBALL

Etapes:

1ª.- Novembre i Decembre

Recollida d'informació

Planificació de les taules rodones

2ª.- Gener i Febrer

Valoració de criteris

Realització de les taules rodones

3ª.- Març i Abril

Correlació dels criteris considerats amb les

característiques del tipus de zona objecte
d'estudi.

4^a.- Maig

Valoració definitiva. Conclusions

Redacció.

ANEXE nº 2 : Modificacions al projecte original; Juliol del 1975

El fet d'haver d'elaborar una part del treball en el terme de tres mesos comporta l'alteració de la planificació feta originalment, tant en el que fa referència a metodologia com a calendari.

La necessitat de que en aquests tres mesos es reflecteixin uns resultats concrets i la imatge final del producte planteja un treball en vertical, és a dir, especificat ja en algun dels àmbits de l'estudi assenyalats en el projecte.

De totes formes això és impossible sense una prèvia estructuració de la metodologia d'estudi fins a un cert nivell que permeti aplicar aquesta metodologia -és a dir aplicar-li un test- al sector escollit.

Per tot això el treball d'aquests tres mesos serà:

- a) Definició d'objectius
- b) Construcció de la metodologia general del treball
- c) Test d'aquesta metodologia aplicat al sector de l'equipament sanitari, escollit per semblar-nos en principi com el més apte per a començar el treball

La metodologia que emprarem en aquesta primera fase comprendrà els següents punts:

- 1.- Recollida d'informació i bibliografia i delimitació dels models a estudiar

- 2.- Presa de contacte amb una sèrie de tècnics experts en el sector específic i en el camp global dels equípaments i la planificació
- 3.- En base als punts 1 i 2, realització de taules rodones amb aquests professionals i amb representants qualificats d'organitzacions populars a partir d'un guió elaborat en base a la informació recollida i la seva primera discussió entre els membres de l'equip de treball.
- 4.- Posterior confecció d'un qüestionari destinat a experts del país i estrangers amb la doble finalitat de confirmar i ampliar les hipòtesis que s'hagin anat perfilant en els passos anteriors.
- 5.- Elaboració de conclusions provisionals amb la idea d'anar conformant l'alternativa sectorial.

Quan tinguem tots els resultats sectorials estarem en condicions de dur a terme el darrer pas que serà configurar una alternativa global de la valoració dels equípaments col·lectius en el marc de la planificació urbanística.

Barcelona, Juliol del 1975

ANEXE Nº 3.- Relació de països i centres internacionals connectats.

I.- RELACIO DE PAISOS ESTUDIATS

=====

I.1.- Ens hem adreçat a les embaixades a Madrid dels següents països, així com a les embaixades d'Espa  nya a llurs capitals:

Alemanya (República federal)

Austria

Bèlgica

Canadà

Dinamarca

Estats Units

Finlàndia

França

Gran Bretanya

Japó

Itàlia

Holanda

Noruega

Suècia

Xina

I.2.- Ens hem adreçat a les representacions diplomàtiques a París dels seg  ients països:

Alemanya (República democr  tica)

Bulgària

Hongria
Iugoslàvia
Polònia
Romania
Unió Soviètica
Txecoslovàquia

I.3.- Ens vam adreçar personalment als departaments ministerials corresponents de:

Portugal

II.- RELACIO DE CENTRES PRIVATS EXTRANGERS

=====

II.1.- Centres dedicats a la planificació en general:

II.1.1.- Gran Bretanya:

Centre for urban and regional studies. Birmingham

Centre for urban studies. London

The institute of developpment studies. Brighton

National Institute of economic and social research. London

The town planning institute. London

The royal town planning institute. London

II.1.2.- França

Centre de recherches d'urbanisme. Paris

Centre interdisciplinaire d'etudes urbaines. Toulouse

Institut de l'environnement. Paris

Centre de sociologie urbaine. Paris

Centre d'etudes prospectives. Paris

Centre d'etude et de recherche sur l'administration eco-

nomique et l'aménagement du territoire. Grenoble

Centre d'etudes et de recherches sur l'aménagement ur-

bain. Paris.

Centre intergouvernemental de documentation sur l'habi-

tat et l'environnement pour les pays de la co-

mission economique pour l'Europe des Nations

Unies. Neully sur Seine

II.1.3.- Estats Units

Center for urban and regional studies. Chapel Hill, North Carolina

Center for urban studies. Chicago, Illinois

Institute for social research. Tallahassee, Florida

Institute of urban environment. New York, N.Y.

Joint center for urban studies of the Massachusetts Institute of Technology and Harvard University. Cambridge, Massachusetts

Social Science research and development corporation. Berkeley, California

Urban studies center. New Brunswick, New Jersey

Harvard program on regional and urban economics, Cambridge, Massachusetts.

Special Program for urban and regional studies in developing areas. Cambridge, Massachusetts.

II.1.4.-Altres països

Centre de documentation et des recherches sociales. Marcinelle, Bèlgica.

Urbanistični Institut Sr Slovenije. Ljubljana, Iugoslàvia

The Australian Institute of urban studies. Canberra, Austràlia

Centro de estudios urbanos y regionales. Buenos Aires, Argentina

Centre d'écologie humaine. Bruxelles, Bèlgica

Assotiation internationale pour la recherche et l'ame-
 nagement des metropoles. Toronto, Canada
 Soviet Sociological association of the academy of scien-
 ces of the U. R. S. S. Moscou, URSS
 International Federation for housing and planning. The
 Hague, Holanda.

II.2.- Centres dedicats específicament a la sanitat:

Oficina sanitaria panamericana. Washington, USA.
 Comissió de les organitzacions hospitalàries de la Comu-
 nitat econòmica europea. Düsseldorf, Alemanya
 King Edward's hospital fund. London, Gran Bretanya
 International Hospital Federation. London, Gran Bretanya
 American Hospital Association. Washington, Estats Units

III.- RELACIO D'ORGANITZACIONS INTERNACIONALS

=====

UNESCO. Paris, França

Comunitat Econòmica Europea. Bruselas, Bèlgica

Banc Internacional per a la reconstrucció i el desenvolupament. Washington, Estats Units

Organisation for economic Cooperation and development.
Paris, França

Organització Mundial de la Salut. Ginebra, Suïssa

United Nations Institute for training and research. New
York, Estats Units

United Nations Research Institute for social development.
Ginebra, Suïssa

Sociedad Interamericana de planificación. San Juan de Puerto Rico

Comité International pour la documentation des sciences
sociales. Paris, França

ANEXE N° 4.- Relació de respostes obtingudes

En aquest anexe pretenem donar compte de totes les respostes rebudes a les nostres cartes adreßades a embaixades i centres d'estudi internacionals.

El material en qüestió 's tot el que hem rebut fins el dia 24 de Decembre de 1975: vol·m dir amb això que preveiem la possibilitat de rebre'n més encara.

Les respostes que hem rebut les podem dividir en quatre grans grups. Primer farem la relació de les respostes que no ens han aportat res de cara al nostre estudi indicant els motius. En segon lloc assenyalarem els que ens han proporcionat bibliografies sobre els temes demanats per nosaltres. En tercer lloc els que ens han contestat -principalment embaixades- proporcionant-nos noves adresses de tècnics, centres i departaments oficials que treballin en planificació d'equipaments col·lectius. I finalment una relació dels materials que ja ens són directament utilitzables provinents de les respostes a les nostres cartes.

PRIMERA RELACIO: respostes que no han aportat res

Determinats materials de les embaixades del Canadà, Dinamarca i Bèlgica -en tant que eren pràcticament publi-